

Pohánka obyčajná – *Fagopyrum esculentum* Moench. - kvitnúci porast

POHÁNKA OBYČAJNÁ – *Fagopyrum esculentum* Moench.

Pohánku môžeme využiť pre rôzne účely a to ako potravinu, krmovinu, liečivú a medonosnú rastlinu. Z nažiek pohánky sa obrusovaním získajú krúpy a mletím múka. Používajú sa k príprave kaší a nákyrov, ako príloha k mäsitým pokrmom, k príprave palacínok (zmes pohánky a pšeničnej múky). Z pohánkovej múky sa pripravujú tvarohové halušky a podobne. Pohánka je vhodná pre diabetikov a pre ľudí s celiakou – bezlepková diéta, ako diéta pri ochoreniach zažívacieho ústrojenstva. Na kŕmenie zvierat sa používajú nažky, krúpy, otruby, zelená hmota, siláž i slama. Pohánka je i výbornou medonosnou rastlinou.

Pre potravinárske využitie sa pestuje pohánka obyčajná. Pohánka tatárska (tatárka) sa začína využívať ako liečivá rastlina pre farmaceutický priemysel, pretože má vyšší obsah rutínu. Pohánka opletavá sa vyskytuje ako odolná burina. Pohánka obyčajná je jednoročná rastlina, pestuje sa ako jarná forma.

Agroklimatické podmienky pestovania

Pohánka je pomerne náročná na *teplotu* pri klíčení, kedy vyžaduje minimálnu teplotu pôdy 7 – 8°C. Optimálna teplota pre rast je 14 – 25°C. Suma teplôt za vegetáciu je však pomerne nízka (1000 – 1200°C). Pohánka je pomerne vlhkomilná rastlina. Transpiračný koeficient pohánky sa pohybuje v rozpätí 500 – 700.

Pre pohánku sú vhodné *pôdy* ľahké až stredne ťažké, hlinitopiesočnaté a hlinité, dobre zásobované živinami a vlhkosťou. V suchších oblastiach sú vhodné pôdy stredne ťažké až ťažké, ílovité. Najvhodnejšia pôdna reakcia je slabokyslá až neutrálna (pH 5,6 – 7,2).

Technológia pestovania

Základnú *prípravu pôdy* vykonávame v závislosti od predplodiny a najčastejšie pozostáva z podmietky a stredne hlbkej orby. Predsejbová príprava pôdy má za úlohu udržať pozemok v bezburinnom stave a pripraviť osivové lôžko na hĺbku 40-50 mm.

Termín sejby pohánky, pestovanej ako hlavnej plodiny, je pri teplote pôdy minimálne 7-8°C, optimálna teplota je však 10-12°C (tetraploidné odrody vysievame o 5 – 7 dní skôr ako diploidné). V našich podmienkach sa termín sejby pohybuje v rozpätí konca apríla a začiatku mája. Za konečný termín sejby sa považuje 20. júl, úrody po tomto termíne sú neisté a nižšie.

Medziriadková vzdialenosť pri pestovaní pohánky je závislá od odrody, jej vegetačnej doby a vzrastu, od predplodiny, termínu sejby a aj od klimatických podmienok. Najčastejšie sa pohybuje v rozpätí 125-250-345 mm, alebo 150-300-450 mm. Odporúčaná je medziriadková vzdialenosť 150 alebo 250 mm. Pri širších medziriadkoch sú rastliny pevnejšie, odolnejšie voči polfhaniu, viac sa rozkonárujú, nažky majú vyššiu hmotnosť, sú vhodnejšie pri výrobe osiva.

Výsevne množstvo sa pohybuje v rozpätí 150-300 nažiek na 1m² (1,5 – 3,0 mil. klíčnych nažiek na hektár, t.j. 40 – 80 kg.ha⁻¹). V skoršom termíne sejby a na úrodnejších pôdach používame nižší výsevek, pri neskoršom termíne sejby, po horších predplodinách, v suchších oblastiach a horších agroklimatických podmienkach používame vyšší výsevek.

Optimálna *hĺbka sejby* je 30-40 mm, pri plytšej sejbe sa vytvára plytšia koreňová sústava a väčšie škody spôsobuje vtáctvo vyzobávaním nažiek a klíčiach rastliniek.

Celková potreba živín na úrodu 1 t nažiek je nasledovná: 20–35 kg N, 6 - 7 kg P, 25 - 40 kg K. V praxi sa odporúčajú nasledujúce dávky priemyselných hnojív: 40- 45 kg.ha⁻¹ N, 30 – 35 kg.ha⁻¹ P₂O₅ a 60 – 70 kg.ha⁻¹ K₂O.

Fosforečné a draselné hnojivá sa aplikujú na jeseň alebo k predplodine. Dusík aplikujeme v dvoch dávkach, pričom 2/3 pri predsejbovej príprave pôdy a 1/3 pred kvitnutím.

Ošetrovanie porastu po sejbe spočíva vo valcovaní ryhovanými valcami, aby sa nevytvoril pôdny prísušok. V prípade že sa vytvorí, rozrušujeme ho ježkovými valcami ešte pred vschádzaním pohánky. Pohánka má dobrú konkurenčnú schopnosť voči burinám, dobre potláča i pýr plazivý. Bránením môžeme ničiť buriny do výšky porastu 0,20 – 0,25 m, a to najmä v popoludňajších hodinách, keď sú rastliny zvädnuté a sú menej poškodzované bránami. Ak sa pestuje pri širších medziriadkoch, plečkujeme najskôr plytšie do hĺbky 50-60 mm, neskôr do hĺbky 80 mm. Pre chemickú reguláciu burín v porastoch pohánky odporúčame použiť aktuálne chemické prípravky uvedené v Metodických príručkách pre ochranu rastlín.

Určiť správny *termín zberu* pohánky je zložité z dôvodu nerovnomerného dozrievania súkvetia. V čase zberu sa v súkvetí nachádzajú kvietky v rôznom štádiu kvitnutia a nažky v rôznom stupni zrelosti (najmä pri tetraploidných odrodách). Termín zberu sa určuje podľa zafarbenia nažiek, ktoré majú byť na 75 – 80 % tmavohnedej farby (2/3 nažiek zrelých).

Zberá sa najčastejšie jednofázovo, priamo kombajnom pri znížení pojazdnej rýchlosti, pri znížení otáčok mlátiaceho ústrojenstva, zväčšení vstupnej a výstupnej medzery, vymenením sita a upravením prúdu vzduchu (podobne ako pri zbere strukovín). Tým zabránime poškodeniu nažiek. Po zbere pohánky treba nažky predčistiť a najmä dosušiť, pretože v dôsledku zvýšenej vlhkosti dochádza k zapareniu, zaplesneniu a zatuchnutiu nažiek.